కాముని - పున్నమి

స్వస్తిశ్రీ మన్మథనామ సంవత్సర మాఘ శుద్ధ పంచమీ-లక్ష్మివారం ఉదయం, జాముప్రొద్దుఎక్కే వేళకు, - కోటలో ఏడేడు తరాలనాడు, వెలసి, మరకతపీఠాన కొలువుదీరి, క్రమముతప్పక, తమ వంగడానికి వన్నె వాసీ తెచ్చిన పెద్దలందరూ, సేవించుకున్న ఇలవేలుపు - శివకామ సుందరీ అమ్మవారికి, -

నూటఒక్క చామంతిపూలూ, ఇన్నూరు సంపెంగలూ, మున్నూరు కమలాలూ - మల్లీ - జాజీ - మందార-మాచి పత్రి, - మారేడు - తులసిదళాలు, దాసిమ్మ దాసాని మొగ్గలూ, - గుచ్చి ఎత్తి, పన్నీరు చిలికి, భమిడిపళ్ళెంలో ఉవ్వెత్తుగా అమర్చిన దినుసూ - ఉపకరణములుగా, -

వెయ్యిన్ని - నూట ఎనిమిది నామాలూ నోరారా తలచుకుంటూ ఆ తల్లిని పూజించుకున్నవారై, - గోరు వెచ్చని హైయంగవీనమూ, - జుంటితేనె, కండచక్కెర, - ఉక్కెర, ఆనబాలు, - నానబాలూ - అంబకు ఆరగింపుగా, సన్నిధిని సమర్పించినవారై, - కప్పురపు నివాళి ఎత్తి, నుదురు నేలకు సోకంగ సాగిలపడి మ్రొక్కి -

- ఆనందవర్ధన మహారాజులు, - అరమోడ్పు కనులతో, - లేచి, నిలుచుని, - మరియొకపరి, కై మోడ్పులిచ్చి,

అడుగుతీసి అడుగువేయగా –, నగరి కొలువుచేసే మంద గమనల్లో, యిద్దరు హంసగమనలు కైదండలీయగా, ఒక కలవాణి బిరుదు – బింకములు, గానాన తానాన పలుకగా వాలుగంటి హెచ్చరికలు శాయంగ, – గుములుగుములుగా హెగ్గడికత్తెలు మునుముందు అగురుధూపము వారబట్టగా పూజామందిరము గడచి, – ముత్యాల చవికెల్లో, కొలువు దీరిన శివితో తా మొక్కరే సుఖాసీనులైఉన్న తరుణాన –

వేయి పున్నముల వెన్నెలలు సోకగా, పండిన మనసై పండిన వయసై, పడుచు నడకలు ఏమారని, ముదిసీముది యని సావిదల్లుడు, – చేరవచ్చి, – చేరువకాక, ఒకింత ఓరను నిలిచి, – ఏలినవాడా! అని పలుకరించి, – మనవి కలదయా– ఆలకించేవా? – అన్నవాడై, – తా నెత్తి పెంచిన అల్లారు పాపడు,– తన కన్నులు చల్లగా, వైరుల పరాజితులచేయ వలంతి అయిన చిరునవ్వు అలవరచుకొని అంతవాడైన, వీర విక్రముడు,– ప్రజలకు కన్నవారిని మరపించే మన్నన నేర్చిన ప్రభువు,– తన కంటిమీద చూపునిలిపి తలఊపవగా,–

ఏమని విన్నవించినా డంటేనూ –

—బహుపరాకయా, పున్నెముల ప్రోవా! మన యిలువాసికి వన్నెతేగల బాలాకుమారుడు,—

అలనాడు – మల్లెలకోనలో, తీయమామిడి నీడను, దేవర చిత్తముగా నడచుకొన్న, కులమున్న కన్నె కోమలి, పూవుల పొత్తిళ్ళలో, చివురాకు తీరున పెంచిన పసికందు–

దేవర కనులు విండ – విందుగా రూపొందిన తీయ విలుకాడు, – నీవు కన్న చిన్నవాడు –

యీనాడు, - తెలవారకముందే, తనకుతానై నిదుర మేల్కొని, - పరిచారకులను, దరికిరానీక - ఆరతు లందు కొనక, - కైవారములు ఆలకింపక - సామాన్య పౌరునివలె మెలగుతున్నవాడయా !—

—ఆలకించగా - ఆలకించగా - మహారాజుకన్నులు, వెన్నెలలు వేధించే జక్కవకవ అయి.—

తీవి సడలి - మమకారమే శోకమై ఆవరించగా,—

మహానంగా హుంకరించి - దిటవు తెచ్చుకొన్నవాడై - చిరునవ్వుతో - చేరువను నిలిచిన ముదుసలితో, జాలిగా ఏమని పలికినాడంటేను—

భద్రా! - యిది, మనము అనుకున్నదే కద!—

బిడ్డను మరచే తల్లి ఉంటుందా ?—

పరుసవేది మొలిచిన - పచ్చపట్టులో,

నా బ్రతుకు బంగారము చేసిన - లేమ - తన పంతము విడువలేదయా! - మనము యిక వంటరివారమే !-

మహారాజు యీ తీరున పనవి - పనవి - వాపోయే తీరున పలుకంగా, - భద్రుడు తనలో తాను-పూరేడు రెక్కలల్లే - గజగజలాడిపోతున్నాడు. ఏలనంటేను - అప్పటి కథ - ఆకళింపుకు వచ్చింది - దాని వైనం ఏమంటేను—

ఇదిగో - యీ మారాజు నూనూగుమీసం వచ్చిరాని హాయాన - ఆయేడు - కాముని పున్నమినాడు - రేయి దోరకెక్కిన వేళకు - కులమింటి కన్నెలందరూ - నగరికి కన్నువేటుదూరాన - లాగిలీవాక, తీరాన్ని, యిలకరించుకునిఉన్న నగరేశ్వరుడి తోటలో - ఆటపాటల్లో వేడుక

లాతుండగా - తనకూ ముచ్చటై - తానొక్కడూ కదలి పోయి - మల్లెల గుబురులో పొంచి ఉండి - తరిపి కోయిల లొక్కటెయిని - గుమిగా, గుమ్మని - కమ్మని కూతవేసి నట్లున్న ఆ పాటల - పదాల పొంకం, ఆలకించుతూ - మెరుపు తేలని మెరుపులల్లే - వయ్యారంపోతూన్న కన్నె పిల్లల బింకానికి, కన్నులప్పగించి - తన్ను మరచిన తావి మైకాన ఉన్నవాడు కద!—

అలా-తూలక, తూలక సోలుతూన్న చిన్నవానిచేతికి ఏ రెమ్మ తాకెనో - ఏ ముల్లు సోకెనో, - మూగపోయిన గొంతు ఉలికిపడంగా - గొంతువిని - కొమరైన కన్నెలం దరూ, కమ్ముకుని - అరచేత గంటులున్నచోటు కంటతడిమి చూసి, - ఏ కన్నె కా కన్నె మనసార చేతికందిన విరులు దూసుకురాంగా - పుప్పొడి చల్లి - చిదిమిన పూవులు అదిమి, ఆ పైన, కప్పురపు అనంటిపొర చుట్టి, సోకీసోకని లగువున, బిగుతుతెలియకుండా చేతికి, కట్టుకట్టి - "పాయె పో - పాయె పో" - అని, కిలకిల మంతిరించి - "మా మంతనాలు ఆలకించను - పొంచివచ్చిన తేరకాడా! తిరిగి కోటకు దయసేయవయ్యా, మమ్మేలినవారి కన్నవాడా!" అని, మందలించి నటులుగా, ఆ కన్నెలందరూ ఆజ్ఞపెట్టంగా-

యీ చిన్నవాడు - కారణం తెలియని వేదనతో - నిదుర కంటికిరాని అసురుసురులతో - పరుండిన పానుపు మీదకు చిలకే వెన్నెల మాసి, - తొలికోడి కూసి - తూరు పున వన్నెలు తేలి వెలుగుపొడిచే పొద్దువరకూ, అలాగే వేగిరించి—

తెలతెలవారెనని - పానుపుదిగి - కనులకు చేతులద్దుకుని - శమనంగా - తన చేతి రేకలు చూడ, ఆ వంక పరకాయించంగా—

అరచేత, అప్పటి కప్పుడు మొలిచినట్టుండెనే - ఆ కన్న మోము!-కట్టు తొలగినచోట గాయంలేదు-గాటున్న ఆనవాలు లేదు! - లేకపోంగా—

మల్లెరేకలు - కనులై, గొజ్జంగి రేకలు పెదవులై, ఆ రేకల హత్తుకున్న జాజి మొగ్గలు చిరునగవై - వైనం తెలియని - కలలోనైనా తా నెన్నడూ తలచని, చిన్నదాని మోము, రూపొంది పొటకరించంగా—

చిన్నవాడు - తేరి చూడగా-

ఆ కన్నులు కదలినట్టుండె - ఆ పెదవులు పలికినట్టుండె ఆ రూపం, చూడగా చూడగా - తన్ను నిలువనీయనట్టుండె - అదేమో, అరథం కాని, ఆలాపన: ఎత్తి పెంచినవాడని, తనతోనన్నా చెప్పలేదు - చెయ్యలేదు.

—ఎప్పుడు కదిలినాడో తెలియదు - ఎటు పోతున్నాడో లెక్కలేదు, కోటకు ఎంత దూరమైనాడో ఎరిక లేదు—

అలా; పోంగా, పోంగా - పొద్దు నడినెత్తి కెక్కింది- నడవగా నడవంగా వాటారింది. అప్పుడే చినవాడికి అలసటాయెనేమో - దగా దప్పికాం తోచెనేమో: పడిన అడుగు అక్కడనే మోపి, ఆవంక యీవంక కలయజూడగా—

అల్లంత మేరనూ, దారీ తీరూ లేని - అయోమయపు అడవైపోయె. -

తాను ఎటు పోవాలి—

అరచేత ఉట్టిపడుతూన్న ఆ చిన్నదానివంక, - అదే పనిగా చూడంగా - కోయిల మాత పదేపదే విన్నంత మైకం వచ్చి, - ఒళ్ళు తెలియనట్టు అయిపోయి, - అంతకుముం దెన్నడూ లేనంత తెలివివచ్చి, ఒళ్ళు తేలికపడగా—

అడుగు ముందుకు వేశాడు.

అడుగు పడీపడంగనే - కన్నెదర కమ్ముకున్న పచ్చ పట్టు గాలిలో పాముకుబుసం అల్లే, - కదలి, - అంతమేరా వెల్లని వెలుగు పరచుకుంది - వెలుగు అంచున - పచ్చని పసిమి, రేకలువిరిసే కమలమల్లే, పయారంగా ఒళ్ళు విరుచు కుని - కంటికి ఆనే చిన్నదై - ఆ చిన్నది తనకు సరసనై - చేత చేయందుకుని - మరోచేత, చెంపనిమిరి - 'వచ్చావా చిన్నవాడా!' అని పలుకరించగా - యీచిన్నవాడికి ఆ కన్నె తీరుచూసి, కళాకాంతులు చూసి - మారుపలికేందుకు మాట రాదాయెనే!—

ఆ చిన్నవాని అలవిమాలిన ఆరాటంచూసి ఆ కన్నె ఏమన్నదంటేనూ—

'పట్టంకట్టుకున్న మారాజు, పరువుగా పెంచిన చిన వాడా - యింక నీ బతుకు యీనీడనుంది. మునుపున్న ఉనికి కన్నవోరీ బుద్ధులూ - కోటలో సుద్దులూ, యీదకు రాని పట్టుకు, పట్టుకొచ్చినాను.

నే నెవ రనుకుంటివి - యీ కన్నెకు యీ ఉమ్మసు ఏడదనుకుంటివా !

నాలుగుసేతుల దేవర, నారాయణమూర్తి, తాను

నరుడై తల సింగమై యీ భూమిమ్మీదికొచ్చి, రక్కసుల చిన్నవాణ్ణి రచ్చించి వరాలిచ్చి – తా నేమైనా డనుకున్నవు. యీ కోన కొచ్చినాడు.

ఆ మొగంచూసి, ఆ మోరచూసి-మాయా మరమం లేక, యీడ బతుకుతూండిన గూడెం మూక, సెల్లాసెద రైంది. సెదరక నిలిపింది, సిన్నదొక్కతే!

నదురూ బెదురూలేక అట్టనే నిలిసిన సినదాని వైనం చూసి – సింగం దేవర గాండ్రించె – సిన్నది నవ్వుకునె –

అట్టె తనకు తాను నవ్వుతూ కులుకుతూ ఉండిన సిన దాని ఉల్లాసం సూడగా – దేవరకు ఉడుకొచ్చి ఉగ్రమొచ్చి ఒక్క ఉరుకురికి – మరింతగా, బొబ్బపెట్టగా – ఆ చిన్నది అతంతగా పకాలుమనె – సిరినవ్వు సికసికలాడుతూండగా, తా నేమన్నదంటేను—

'అయ్య సామీ!– సేతికి సత్తువున్న మొనగోళ్ళందరి సేత, కవ్వాం దిప్పించి – సంద్రంకాడ, సల్లగా, నీవు ఆడ కూతురివై ఆడినావంటనే-సింగమల్లె మీదికొచ్చినావు కాని, నీ మెయిని యింక ఆ కులుకు మాయలా! – అదిసూసి నవ్వు కుంటిని – దేవరా! –'

ఆ పలుకు వినంగనే – అంతలేసి సింగానికి నవ్వు ముంచుకొచ్చిందట.

మా కన్నెకోసం – తానూ మనిషైనాడట.

నిన్ను కన్నవారికి ఓలియిచ్చి, నీకు మనసు యిచ్చు కుంటానే సింగారీ! అని – దేవర వేడుకోలుసేసుకోంగా – మా కన్నె ఏలా పలికిందంటే!

'ఓరయ్యలూ - సెంగట మొలిసిన సివురును - సేతి కందిన పూవును: నాకు ఓలి ఏలనయ్యా!—

మంచి ముత్యాన్ని కాను, మాణిక్యాన్ని కాను; మంచు చినుకంటి మవ్వపు దాన్ని.

వెలలేని దాన్ని వేడుకైనదాన్ని - నరుడిబుద్ధి మాని నన్నేలుకో దేవరా!-' అని సేతికి సేయి అందీయగా,-ఆ అయ్య పట్టిన సేయి - పైడి వన్నె తేలింది. ఆ సేయి సోకిన పసిరిక - పరుసవేది అయింది.

ఆ అవ్వ సలువను - దేవర సలువను, మా కోనంలో - మనిషికీ మానుకీ ఆ వన్నె దక్కింది.

సింగందేవర కోనయ్యా మాది.

ఆ దేవర కొమాళ్ళ కోవయ్యా మాది."

—ఇలా పలికి-పలికి, ఆ చిన్నది, పలుకు మాని, నా మాట - సత్తెమే - అన్న చూపు చూసింది చిన్నవాడి వంక.

ఔను సత్తెమే! దూరపు కొండల్లో, చెప్పనలవి కాని దూరాన కోన ఉంది. దారీ తెన్నూ లేని ఆ కోనలో- ఆకాశాన్ని రాపాడే మానుల నీడలో-ఎండ కన్నెరగకుండా-బంగారువన్నెజాతి, ఆదికాలంనుంచీ బతుకుతూందని-కథగా ఎన్నడో విన్నాడు చిన్నవాడు - ఔనా కాదా, అని శంకించకుండా-అందరూ నమ్మినట్టే తానూ నమ్మాడు.

కాని - బుద్దెరెగినంతలో- ఏనరుడికీ ఆ కోన అంతూ ఆనవాలూం చిక్కలేదు. తనకే ఆ అదృష్టం దక్కింది— ఎందుకు?

"ఎందుకంటవా - ఏలనంటవా!—"

యెనకటి ముచ్చట సొంతంగా యినుకో సినవోడా!-

ఆ మొయిని సింగందేవర - మా కులానికైన సినదాని సేయందుకున్నా డంటినే—

ఒకరి నోరు సల్లంగ యెన్నెల సూపులు సూసుకుంటు ఎన్నో పొద్దులు - మసులుకోంగా - ఆ సినదానికి నెలమసలింది.

ఓపలేని మా సినద్దాన్ని సూసి, సింగందేవర ఏమన్న డంటవ్!—

కోనకైన కూనా - నిన్నిడిసి పోలేను, తామర గద్దె మీద కొలువుండే కళ్యాణి - కన్నవాడనుకున్నవాడు - మంచు కొండమీది తెల్లనిదేవర, బేసికంట - సెగలూ పొగలూ చిమ్మగా రూపు లేకపోయె - దేవరనై ఉండి— దుఃఖం భరించలేను: నరుణ్ణి అయితినిగదా - నన్ను ఈ నీడనే - నిన్నూ, నీవు లాలించి ఉయ్యాలలూచే పసికందునూ సూసుకుంటూ ఉండనీ—

అప్పుడా సిన్నది, ఏమన్నదంటే—

దేవుడే నరుడైతే - నరు లేం కావాల దేవరా!-నిన్ను కొలుసుకునేవారెందరో, తలుసుకునేవారెందరో - సిరి దేవమ్మ సరసనుండి, సేయెత్తి మొక్కించుకునే స్వామీ - ఈ సెంచుల పిల్లకు నీ విచ్చిన వరం సాలును - ఇంక నీ లోకం నీది -" అని బాసచేసినట్లు పలికింది.

అంతటిదేవరా - ఆలిమాట కాదనలేదు. ఓ పున్నమి

పొద్దున సివురాకు పొత్తిళ్ళలో పరుండబెట్టి - బాలుణ్ని అందించింది, సిన్నది, దేవరకు!—

"కామన్నా!" అని బిడ్డకు పేరెట్టుకున్నడు దేవర - "నాకు మారుగా కొలువుండి, కోనేలుకో!—" అని దీవెన లిచ్చి—

"కోనలో పుటకెత్తిన పడుచుకు యిదే వరం - ఏలుకునేవాడు - నాలాగే వెదుక్కుంటూ రావాలి! - వనరైన వాడికి - కనువేదురు కమ్మించే శక్తి - కన్నెల కుండేను - వయసొచ్చి, వల్లమాలినతనంవచ్చి, కాముని పున్నమనాడు- కన్నె, మనసోయి తలచుకుంటే, రాసిపెట్టినవాడు - కాలు నిలువక కదలి వచ్చేసే చినదానా -" అని మా సినదాన్ని లాలించి, సింగం దేవర - తాను మాయమవుతూ - తన రూపు కెంపు శిలమీద, తీరిచి పోయినాడయా!—

"ఆనాటి కీనాడు - కోనలో కులాన పుట్టిన కన్నెను నేను - నిన్నరేయి, - వెన్నెల రాంగనే, - ఆ వెలుగు సూసి, ఓపలేని మైకమాయె - జుంటితేనె ముంచెత్తినట్టు నిలువెల్ల తీయనాయె - మనసు సల్లని మగతాయె-సెక్కిలి మల్లెగుబురుమీద వాలిపోయె, - కానరాకుండా, నీ సేయి, సెంపలు రాపాడె - తేరి చూడంగ నా మోము, నీ సేత సిక్కిన బ్రమతలాయె - యీ సినదానికి సంబరమాయె -

సింగందేవరా! - అని ఒక్కమారనుకుంటి - రాసిపెట్టినవోణ్ణి రప్పించమంటి - రానేవచ్చేవని కాసుకుని ఉంటినయ్యా—

కాలు నిలువక, యీ కన్నెకోసంవచ్చిన సామీ, -

మా కులం ఏలే దేవర తోడితెచ్చిన సామీ - నిన్ను కంట
కట్టీసుకున్న—"

"సాహో! సింగందేవరా-!" అని ఎలుగెత్తి కుయి
పెట్టి, గోముగా, ఆ చిన్నది, - మారాజు బిడ్డను కమ్ము
కున్నది—

ఆ చిన్నదానికూతకు, కోన నాలుగు చెరగులా
మార్మోగింది. భూదేవి పురుమా పుణ్యాన పుట్టినట్లు, -
చెంచులు పిక్కటిల్లుకొచ్చినారు.

వచ్చిన మూకలో, - అందరికన్నా - మరో బార
ఎత్తూ, - అంతకు తగిన ఏపూ ఉన్న మానిసి, - అడుగు
ముందుకు వేసి, చినవాడి నడుం పిడికిటపట్టి, - బాలాకుమా
రుణ్ణి అరచేత నుంచుకోంగా, - ఆ చిన్నది, ముందు పల్లి
టీలు కోడుతూ దారితీయంగా, - దండు నడకసాగించి—

అలా సాగి పోగా పోగా, - ఎండపొడలేని కీకా
రణ్యమై, కన్నుపొడుచుకున్నా కానరాని చీకటై - మరింత
నడక సాగగా, - చీకటి కెంపు దేరగా—

ఎదర - ఏడు మద్దులు ఏకమాను కట్టిన తావున -
ఏకాండంగా భగభగమంటూ సింగందేవర!— ఎన్ని నిలువు
లెత్తునో, ఏకశిలగా కెంపులు దేరే రూపాన కొలువున్నాడు;
ఆ దేవరను కమ్ముకుని అగ్గిశిఖ, - వేయినాలుకలుగా భగ
భగమంటూంది—మణులూ మాణిక్యాలూ మెరుపులు
పోసకట్టినట్లు—

దేవర, పదిబారలుండంగనే పల్లటీలు కోడుతూన్న
చిన్నది -తా నాగింది - దండును ఆపింది.

ఎగిసి నిలుచుని - చేతులెత్తి ఝుళిపించి "సీకటికి వెలు గిచ్చే సింగందేవరా! కోటలో పండిన పైడిపండు, కొలు సుకోవచ్చింది - ఆరగించేవా — ఆదరించేవా — సెలవీయి స్వామీ-' అని వేడుకున్నదాయెను.

అరచేత, చినవాణ్ణి నిలుపుకున్న గండు - చెండు నెగ రేసినట్టు, చినవాణ్ణి విసరగా - ఆచేత - ఆచేత అనుతూ-చిన వాడు, దేవరకు నిలివెడు దూరానికి చేరుకోంగా—

చినవాణ్ణి దేవరముంగల నిలిపి, ఎత్తి మోసిన గండడు - మలిచేతికి మెలేసిన విచ్చుకత్తి తీసి - చినదానికి అందీయగా - చిన్నది, ఏమని పలికింది-!

'సింగందేవర-మారుపలకరా సినవాడా !

సెబ్బర - నీదో, నాదో!

మన బుద్ది - రగతంతో శుద్ధికావాలి.

నిన్నొడిసి నన్నొడుసుకోవాలి.

అడుగు ముందుకెయ్—'

మారాజు బిడ్డ - జంకూ గొంకూ లేకుండా అడుగు ముందుకు వేశాడు.

'బతుకుమీద భ్రమత లేదా !- కన్న మారాజుల కడసారి కంట సూసుకోవాలని ఆబలేదా - ఈ గండం తప్పితే కలకాలం బాగుండేనని ఊహ లేదా?'

ఆనందవర్ధనుడు, నిర్భయంగా, చిరునవ్వుతో తల ఊగించాడు.

'నీవు పుటకఎత్తిం దెందుకు?'

'సుఖపడేందుకు.'

'బతుకే అంతపూతూండె - సుగమేడిది?'

"నిన్ను చూస్తూ కన్ను మూయడం సుఖం కాదా?- కోటలో పుట్టాను కోటలో పెరిగాను. చిన్ననాడు, దాదు లాడించారు - యిన్నాళ్ళూ పరిచారకు లాడించారు. లోకం చూడలేదు; ఏది మంచో, ఏది చెడ్డో నాకేం తెలుసు-

మారాజు బిడ్డనే - కాని, కాలుదీసి కాలుపెట్టేందు కన్నా - పరిచారకులమీద ఆధారపడి బ్రతికాను, అది సుఖమా?

ఏది సుఖం - ఏది దుఃఖం?—నాకు తెలియదు - ఎవరూ చెప్పలేదు—

నీ కళ్ళలోకి చూడటం సుఖం అని తెలిసింది:

నిన్ను చూడలేకపోతే - అదే దుఃఖం అని యిప్పుడు, యికముందు, అర్థంఅవుతూంది.

కోరకముందే కరుణించిన దేవరను - మరోవరం అడగలేను—

ఈ జన్మకు ఈ క్షణమే సుఖం!

చాలు: బతుకంతమైతేనేం ?—

తెగెయ్!—'

మారాజుబిడ్డ, ఇలా అనీ అనంగనే, ఆ చిన్నదాని చేతిలో వాలు, మెరుపల్లే మెరిసింది - రాచబిడ్డకు, కుడి చెంపను గీరగా నెత్తురు చిమ్మింది.

మరోసారి - వాలు తళుక్కుమని ఝళిపించింది - ఆ చిన్నదాని చెక్కిలి నెత్తు రోడింది.

చేతనున్నవాలు, భగ భగ - మంటల్లోకి విసిరేసి-
ఆ చెంపకు యీా చెంప ఆనించి, చిన్న దేమన్నదంటేను:

"అన్నెము పున్నె మయింది - ఆశ మారాకేసింది-
సేవున్న తీవె సిగిరించింది-
కోనకొచ్చిన కూనా-నా పలుకు నీ గొంతు పలికింది.
రగతానికి రగతానికి సుట్టరికమయింది.
బతుకు లేకమయినాయి...
ఇంక నీ మెచ్చుకో లేమి - దేవరా !

* * *

"కంటివా - సినవోడా - సింగందేవర కీ బకితి సాలలా - యీా రకితి సాలలా - ఆరగింపవుదాము. ముందు నీ వురికేవా - నన్నురకమంటవా!'

చినవాడు, పకపక నవ్వాడు.

"పుటుకతో వచ్చిన బుద్ధి మారదే చిన్నదానా - మారాజు బిడ్డను కానా, - ముందు నే నురికేను !"

అనడమే తడవుగా - కనులన్నా మూాయకుండా- గగ్గురుపడకుండా - సింగమంత సత్తువతో - 'చేదుకో దేవరా!' అని బొబ్బపెట్టి - చినవాడు మంటల్లోకి ఉరికాడు.

అప్పుడు కమ్మిన మైకం - ఎన్నో యుగాలకు బల వంతాన కన్ను తెరిపించింది.

అలా, కన్ను తెరిచిన చిన్నవాడి మొగాన్ని-చిన్న దాని రెండు కళ్ళూ కావిలించుకున్నాయి.

మంట లేమాయె?

మంటలు కావవి - మాణిక్యపు తీగెలు! సింగం

దేవర వెలసిన పొద్దున - ఆ సామి పాదాలకడ మొలిచి నాయి, చేయెత్తి మొక్కుకుంటున్నట్టు - ఎదుగూ బొదుగూ లేని బతుకై అలా రెపరెప - ధగధగలాడుతుంటాయి. ఉరకమని, ఆ చిన్నది ఆనపెట్టింది, చిన్నవాడి నిబ్బరానికి గురుతు ఎరిగేందుకట.

చినవాడిని అరచేత మోసి తెచ్చిన గండడు, ముందడుగుగా - మూరక అక్కడకు చేరుకుంది. గండడు అన్నాడు కదా!–

రాస కులాన పుట్టిన మచ్చ - రగతం సిమ్మగా తుడుసుకుపోయె.

ఆనవాలు కానరాని కోన కొచ్చిన సినవాడా! - మా సినదానికోసం - దేవరకు నిన్ను నీవు యిచ్చుకున్నావ్ - ఈ నీడను నీ బతుక్కు దేవర ముగుదలైంది! - కూన నేలుకో!

నిన్ను కన్నోరి కంటికి దూరం కావాలి; నీవు కన్నోడు మా కంటికి సల్లన కావాలి!

అని పలికి - ఆ మూరక కోనలో కలిసిపోయింది.

ఆనాడు కాముని పున్నమ.

ఎన్ని పున్నములాయెనో యాదమాలి మెరకమాలి —అక్కడా చిన్నవాడు - చిన్నదానిమీద మమతగా ఉండగా,—

ఓ పున్నమినాడు - పసికందు కేరుమన్నాడు—

తీయమావి నీడనుంచి - తేనెతో పెంచి - పనసవేది పట్టున - పసిమి నీరెండలో గారాబంచేయగా - పసికందుకు

బంగరు రంగు నిలిచి - పలుకరించంగా కిలకిలలాడి - చూపుకు చూపానించే చురుకొచ్చి - నేరుపొచ్చి నేవళ మొచ్చి - అలా పదిపున్నములు గడువంగా—

—పసికందు, బాలుడాయెనని, చెంచులు, సంబరాన దేవరకు బాలుణ్ణి - కంట దీవించమని - కొలుచుకుని సంబ రంచేసి - పసివాణ్ణి - దేవరముంగల వదలగా—

పారాడే బాలుడు - అంతలో లేచి నిలుచుని - దేవర వంక చూసి - అడుగు యీవలకు వేసి - కన్నవాడిమీదికి తడబడగా—

—చిన్నది, కెవ్వు మన్నది.—

"తలచరాని శకునమైంది చినవాడా - నా మనసులో బెరుకు నిజమైంది. నీకు నీ అయ్యమీద భ్రమత పోలేదు. కన్న మారాజును మరచిపోలేదు. దేవరకు నిన్నిచ్చుకుని, నన్నిచ్చుకుని - లోకం మరిచావనుకుంటిని - అది దబ్బర - నీ ఊహ, నీవు కన్నవాడు. కంట కట్టినాడు.

ఎల్లకాలం ఎన్నెల్లో నన్ను సూసుకుంట వనుకుంటిని- అది నీసేత కాలే!—

కోసకొచ్చిన సామి - సిరిదేవమ్మనే మరిచి, యీడ నుండి పోదుననెనే - ఆ సామి, కోరి తెచ్చిన సినవోడా! యిన్ని పున్నము లీడను జోడుండినా, అయ్యమీద చూపు మాయలేదే! - దేవర వరమిచ్చినా నరుడు - నరుడే -పరుస వేది - సోకినా భ్రమత భ్రమతే - మనకూ,

అంతే రాత!—

ఇంక నీదారి నీదైంది సినవోడా!" — అని ఆచిన్నది కంట ముత్యాలు రాల్చింది.

చినవాడికి నోటమాట రాంగనే—

"లేమా !" అని వాపోతూ - "యీ కలిమి కలకాల మనుకున్నాను! కలకున్న విలువలేదే - నన్ను చిన్నచూపు చూడకే - నిన్ను విడిచి బ్రతుకలేనే -" అనగా—

—"నాకు పుట్టిన బుద్ధి కాదిది సినవాడా!- కోనలో సత్తెమది. ఈడ మసలేవోరికి దేవరే తండ్రి - నీమనసు ఆ కట్టు తప్పింది—

మనకు రుణం తీరింది.

నిన్నిడిసి బతకడం నాకు సుగమా ?

కాని - దేవర సత్తె మింతే. యింక నోరెత్తరాదు.

అల్లదుగో - ఆ సుక్క నడినెత్తికి రాంగనే - నీ పీడ నుండవు.

నీ కోటలో ఉండేవు.

నే నేమాత నంటివా - పండు పండిన అరటిమాను నరుడైతే సరుసుతడు - నారాయుడు, మొలకెత్తినడు—

కోనలో కనుతెరచిన బాలాకుమారుడికి తోడయే కన్నె - యీడనే పుట్టి పెరగాలి.

నాకు తోడుగా బుట్టినవోడు - నా అన్న తమ్ముడు - యీడకు కూతందని దూరాన సిలకలకోనలో గూడెం ఏలుతుండడు - మా అన్న యింటకట్టిన ఊగూగులో ఆడ కూతురు 'కేసు' మనంగనే దేవరకు మొక్కులిచ్చి మనబిడ్డను నీతాడ కంపేను. సాకాలి నీవు. ఈడ సినదానికి వయసొచ్చిన

పున్నమికి – మన బాలుడికి కానరాని మరులెత్తి మరలి వచ్చేను. రాంగనే దేవరకన్నెదర, సినదాన్ని తానేలుకోంగా —మన బాలుడు ఉగ్గు తాగినచోట – పసికందు కేరింత లాడగా – అప్పుడు, – నిన్ను నేను తలుచుకుంట – కలుసుకుంట—

ఆ గడియకు కాసుకునుందాం సినవాడా!—
కోటకు జేరంగనే కోనేడనున్నదని ఆరాతీసేవు!
అంతుసిక్కదు.
దూరానుంటి మనుకోకు. కంటనీరెట్టకు. కాసుకుంటాను సినవాడా!—" అన్నది.

చినవాడి కనులు మసకలు కమ్మి – కనులు తెరిపిని పడంగా – తాను ఎక్కడ ఉన్నాడు – ఆనాడు నిదురలేక–నిదురలేచిన పానుపుమీద !

... ...

మహారాజు ఆనందవర్ధనుడు కోటకు తిరిగి చేరుకోంగనే మొదట కంట జూచింది భద్రుణ్ణి. యింతకాలమేమైనావని అడుగలేదు, – ఆనాడు మాయమై, యీనాడు సాక్షాత్కరించినందుకు ఆశ్చర్యపడలేదు. ఆ ముదుసలి—

"నాయనగారెక్కడ?" అన్నాడు ఆనందవర్ధనుడు.

"ఏదో కీకారణ్యంలో తపస్సులో ఉన్నారు.

"ఉన్నతావు తెలుసునా?"

"తెలియరాదని కట్టడిచేశాడు మహారాజు"

"కారణం—"

"నీకు తెలియాలి, దైవానికి తెలియాలి!"

"ఔను, దైవానికే తెలియాలి."

తన కథ భద్రుడికి చెప్పాడు ఆనందవర్ధనుడు; తప్పని సరిగా సింహాసనం ఎక్కాడు: కాని,- రాజ్యం తాను చేయ లేదు: ధర్మం నాలుగుపాదాలమీద తనంతట తాను నడు స్తూంది. రాజ్యంలో ఆర్తులెవరూ లేరు: మహారాజుతప్ప:

ఎప్పుడూ, పరధ్యానంగా,- ఉండేవాడు కాని,- పరా కన్నది లేదు: చెక్కిలిమీది గేరను తడుముకుంటూ తలపోసు కుంటూ ఉండేవాడు.

అలా ఉండగా ఉండగా,- పున్నములు గడవంగా- కాముని పున్నమి-ముమ్మారు గడచిరాంగా,-

నిదురోయే మారాజువక్కను బాలుడు కేరింత లాడగా - ఆ బాలుణ్ణి -తా నెత్తి పెంచినాడు భద్రుడు.

* * * *

"భద్రా మన కిక ఒంటరితనం తప్పదు" అని మహా రాజు అనంగనే భద్రుడు విచారించాడు, సంతోషించాడు. మహారాజు వెనువెంట తానూ చిరంజీవి మందిరానికి తరలి పోయినాడు.

చిరంజీవి నరకేసరి - కదలితే అందాలు వేయిందా లుగా మెరిసే రూపసి, - తానైన పదింపదిగ కంట జూస్తే దృష్టి తగులునేమో, — అని, కనుచాటుచేసి పెంచిన బాలుడు, - ఎండకన్నెరుగని బాలాకుమారుడు. లేమ కన్న వాడు, - తన ఒంటరితనానికి తరణోపాయమైనవాడు.—

తండ్రిని చూసి, నమస్కరించడం చేతకాక, అల వాటులేక కౌగలించుకున్నాడు.

తండ్రీ - కుమారుడూ ఒకరినొకరు తనివితీరా, చూసుకున్నారు.

"ఏమయా నాన్నా!—"

"తీరూ తెన్నూ, తెలియని ఆవేదన నాన్నా!—"

"అనగా"

"అర్థంకాని ఆనందం—"

"మంచిదే - నాయనా, నీకు అర్థంకానిది - నాకు అర్థం అయింది-నీకు యీ కోటలో నిలువ మనసు లేకుండా ఉంది కాదూ—"

"అనిపిస్తూంది - కాని అలా అని చెప్పలేను—"

"చెప్పనక్కరలేదు - నేను చెప్పినట్టు విను. నీవు యీ కోటలో ఉండనక్కరలేదు - విడిచి పోవచ్చును—"

"మనస్ఫూర్తిగానే అంటున్నారా—"

"ప్రశ్నిస్తున్నది నీవేనా?—"

"నే - నే!"

—! "నేనే" అని పలికిందెవరు? —లేమ!

మహారాజు మౌనంగా మ్రాన్పడి - కరడుకట్టిన చిరునవ్వై నిలుచున్నాడు - 'లేమా కన్నవాణ్ణి చూసి, నన్ను మరచేవుసుమా! క్షణం యుగమౌతుందని గురుతుంచుకో" అని మనసులో పలవరించాడు—

కుమార కేసరి - నిదుర మేల్కొనినట్లు తెప్పరిల్లి తండ్రికి నమస్కారంచేసి, - అడుగు ముందుకు వేశాడు.

భద్రుడి మొగంలోకి నవ్వి - తా-తా - అన్నాడు.

మహారాజు కన్ను మసక వేసింది. భద్రుడికి లోకం కనుపడ లేదు.

ఆనాటికి మరునాడు, కాదు, ఏనాడో ఎవరి కెరుక—

దూరదూరపు రాజ్యాలనుంచి దూతలొచ్చినారు—

కుమారుడికి కన్నె నిచ్చేనని ఒక రాజు: వియ్యానికి సమ్మతించకపోతే, - విరుచుకుపడి, పరగణాను నాశనంచేసే నని మరొక రాజు, వర్తమానం పంపినారు.

మహారాజు నవ్వి - "వియ్యమందేందుకు నేను కాను - సింగం దేవర. ఆ సామికి వర్తమానం పంపించండి-" అని బదులు పలికి పంపివేసి, - రాజ్యాన్ని ప్రజలకు అప్ప గించి, - కోటను, నిలువ నీడలేనివారి కిచ్చి, - నిలువఉన్న విలువలేని మణిమాణిక్యాలు - ఘంటాపథంలో రాసులు పోయించి - తనకు తాను మిగిలి - భద్రు డొక్కడూ వెంట రా-లాగిలీతీరాన ఉన్న ఉద్యానవనంలో తానానాడు నిలుచున్న మల్లెపట్టున ఉనికి ఏర్పరచుకుని, - పవలు ఒడ లెరుగక, - రాత్రి నిదుర లేక, - ఎన్నోపున్నములుండగా -

ఆ రేయి కాముని పున్నమి.

కారు కమ్మింది వెన్నెల - కనుమేరకు అందని దూరాన, గగనాన బంగరు రంగు తేరింది -ఆ రంగు మొయి లల్లే తేలుకుంటూ ముంచుకు వస్తూంది - గాలాడకపోయినా తీవెలు కదలినాయి.

వసంత వేళ కాకపోయినా కోయిల కూసింది.

పసికందు కేరింత - మనసుకు వినిపించింది.

లేమ - నవ్వింది.

మహారాజు ఆనందవర్ధనుడు - ఆ నవ్వులో కలసి పోయినాడు.

నిదుర మానుకున్న భద్రుడికి ఆ రేయి వల్లమాలిన నిదురపట్టింది.

ఉలికిపడి - మెలకువరాగా - ఏడీ మహారాజు-?

ఆకాశంలో జేగురు కమ్మింది. ఓ చుక్కను మరో చుక్క ఒరుసుకుంది - తేలిపోతూన్న మొయిలు సింగయ్యల్లే జటలు విదిలించింది.

భద్రుడు - సింగందేవరను తలచి చేయెత్తి మొక్కి. 'సత్తెం అంటే నీదే దేవరా!' - అని - గొణుక్కుంటూ మారాజు ఎల్ల వేళలా కూర్చునేపట్టున దోసెడు జాజులు చల్లాడు. 'మరల రానక్కరలేదు - కాముని పున్నమి - వచ్చినా, మా కక్కరలేదు. కోనలో వెలుగు కోనలో ఉండనీ -' అని కొలుచుకున్నాడు.

—:o:—